

Základní informace

Tomar, který byl zapsán do seznamu UNESCO roku 1983, leží prakticky v samém centru Portugalska. Ze směru od Fátimy nebo Leirie se do Tomaru dostanete po silnici N113. Z jihu pak nejlépe po silnici N110. Z Lisabonu je to do Tomaru 152 km, vzdálenost Tomar – Porto je 190 km. Autobus jezdí do Tomaru z Lisabonu, Coimbr a Leirie.

Kompletní Seznam světového dědictví UNESCO v češtině: www.ingema.net rubrika WH UNESCO.

Slavné Tomarské okno

Tomarské okno je pojmem mezi milovníky umění a architektury. Okno kapitulní síně Kristova kláštera v portugalském Tomaru je nejtypičtější ukázkou manuelského stylu. Tato fantastická forma gotiky přeměnila různé fiály plaménkového stylu známého ze severní Evropy v jakousi houšf kamenných kmenů, větví a spousty mořských motivů, připomínajících objevitelské cesty Portugalců do vod Afriky a Indie.

Bohatě zdobené okno zadal sám král Manuel I., za jehož vlády osobitý sloh vzkvétal. Kolem roku 1510 ho navrhl Diogo de Arruda a využil přitom snad všech prvků typických pro architekturu tohoto typu. Kříž Kristova řádu a erb

Tomar

Velký ambit v portugalském Tomaru

Manuela I., umístěné na vrcholu unikátního okna, doplnily po stranách ozdoby ve tvaru lan, svazků chaluh, stěžňů obrostlých korály, kotevních řetězů a spletených provazů – to vše s neskutečnou precizností z kamene.

Klášter Convento de Cristo byl založen v roce 1162 velmistrem řádu templářských rytířů, kteří ve 12. a 13. století pomohli Portugalcům proti Maurům. Za odměnu dostali rozsáhlá území, kde vystavěli hrady, města a kostely. I v Tomaru postavili nejdříve mohutný hrad a ten rozšířili o klášterní budovy.

Jádrem kláštera je Charola dos Templários, templářská oratoř z 12. století. Její půdorys se inspiroval chrámem Božího hrobu v Jeruzalémě.

V jeho centru je pak umístěn oktagon oltářů. Obrazy a fresky, většinou s biblickými výjevy, pocházejí z 16. století, zrovna tak jako zlacené sochy rozmístěné podél stěn Charoly.

Klášter sám je rozdělen na ambity – kryté otevřené ochozy kolem nádvoří, jejichž názvy mnohdy prozrazují, jaká činnost se zde vykonávala. Za Jindřicha Mořeplovce, velmistra řádu od roku 1418, byly vystavěny křížové chodby mezi Charolou a templářskou pevností. Ambit praní byl vybudován kolem dvou obřích nádrží, kde se pralo prádlo. Dnes jsou zde ale vysázeny květiny a ambit poznáte snad jen podle stěn obložených dlaždičkami a připomínajících tak

trochu koupelnu. Hřbitovní ambit pochází z počátku 15. století. Tato křížová chodba byla postavena jako jedna z prvních a po jejím obvodu jsou náhrobní desky mnichů.

Největších změn se klášter dočkal za Jana III. (1521 – 57). Najal architektu João Castilha a Diogo de Arruda, ať postaví kostel a další ambity.

Diogo de Arruda, který se proslavil Tomarským oknem, začal kostel v areálu kláštera stavět na začátku 16. století. Je rovněž v manuelském stylu, má dvě podlaží a do zdobené žebrové klenby jsou včleněny insignie a iniciály Manuela I. Ambit vran je lemován akvaduktem. V Chlebovém ambitu se rozkládaly bočníky chleba chudým a chodby Velkého ambitu připomínají italské stavitelství, které obdivoval Jan III. Spirálová schodiště v rozích vedou na Voskovou terasu, kde se sušily včelí plásty.

Moc a bohatství templářského řádu, rozšířeného po celé Evropě, byly často trnem v oku. Francouzský král Filip IV. Sličný obvinil templáře z řady zločinů a přiměl papeže Klimenta V., aby v roce 1312 řád zrušil. Portugalský král Diniz I. se mu ale postavil a rytířský řád změnil na Kristův řád, který zdědil majetek a privilegia templářů.

Když se velmistrem templářů stal v 15. století princ Jindřich Mořepavec, řád začal opět mimořádně prosperovat. Vydělal na výrobě a prodeji mýdla, zrovna tak jako na lovu tuňáků. Jindřich financoval objevitelské námořní výpravy a řád bohatl. Pod plachtami a vlajkami zdobenými rovnoramenným křížem vypluly portugalské karavely na Madeiru, obsadily Tanger, poprvé překročily rovník a dosáhly mysu Dobré naděje. Plynoucí bohatství umožňovalo zvelebovat města, kostely a kláštery. Dnes ale jejich chodby zůstaly prázdné.

V podhradí, dole v městečku, se však mnohé z tradic dochovalo. Městečko též založili templáři. Jeho srdce tvoří náměstí Praça da República s gotickým kostelem z 15. století a sítí úzkých uliček. ●

Lumír Percold